

Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 DEP
0030 OSLO

Oslo, mandag, 17. januar 2011
Vår ref.: 857 / IK
Må alltid oppgis.

HØRING - FORSKRIFT TIL STRAFFEGJENNOMFØRINGSLOVEN OM BEHOVSKARTLEGGING AV DOMFELTE

Det vises til høringsbrev av 05.07.10. Juss-Buss har fått utsatt frist til å komme med merknader til 14.10.10, etter telefonsamtale med saksbehandler Tor André Jenssen. Vi takker for tilliten som høringsinstans.

Innledning

Juss-Buss er en frivillig rettshjelpsorganisasjon, drevet av studenter underlagt det juridiske fakultet ved Universitetet i Oslo. Juss-Buss har over 50 saksmottak i fengsel hvert år og tar årlig i mot ca 530 henvendelser vedrørende fengselsrett og straffegjennomføring. Gjennom vår praksis har vi opparbeidet oss bred erfaring på området. På bakgrunn av dette vil fengselsgruppa ved Juss-Buss komme med noen bemerkninger til høringsbrevet.

Generelle bemerkninger

Juss-Buss er generelt positive til at det settes i verk tiltak som skal bidra til den innsattes rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet. Vi er imidlertid kritiske til den metoden departementet foreslår i det foreliggende høringsbrev. Juss-Buss stiller spørsmål ved om det er nødvendig med en behovskartlegging, da kriminalomsorgen allerede sitter på mye av den informasjonen som vil bli innhentet, herunder gjennom innkomstsamtalen, saksdokumenter, domspapirer og ved den daglige kontakten med den innsatte.

Vi vil i det følgende komme med bemerkninger til hvorfor vi stiller oss kritiske til denne type behovskartlegging av innsatte. Vi vil fokusere på gjennomføringen og innholdet av kartleggingen, samt forholdet til personvern og rettsikkerhet.

Gjennomføringen og innholdet av kartleggingen

Juss-Buss ser store betenkeligheter med at tiltak som skal bidra til den innsattes rehabilitering og tilbakeføring til samfunnet skal skje gjennom en standardisert spørreundersøkelse. Vi erfarer at en stor del av de innsatte har svært komplekse problemer og behov. En standardisert spørreundersøkelse vil vanskelig kunne fange opp og synliggjøre disse behovene på en tilfredsstillende måte. Gjennom vårt arbeid ser vi videre at en del innsatte har problemer med å ta tak i egen livssituasjon mens de sitter

fengslet. En modell med tettere oppfølging gjennom dialog med den innsatte vil kunne avhjelpe dette på en bedre måte enn ved bruk av spørreundersøkelse. En annen negativ side ved å bruke spørreskjema som en del av kartleggingen, er at terskelen for å avgi svar som den innsatte tror lønner seg, kan bli lavere enn om kartleggingen hadde skjedd ved en dialog.

Da vurderingen av den enkelte innsattes behov vil skje på bakgrunn av svar avgitt på et skjema, frykter Juss-Buss at denne typen kartlegging i tillegg lett vil kunne føre til en avpersonifisering av den innsatte. Dette vil lett kunne føre til misforståelser og den innsatte kan ende opp med å føle seg som et objekt, snarere enn et subjekt.

Juss-Buss mener fokuset bør ligge på en individuell og løpende oppfølging av den enkelte. Vi frykter at dersom hele systemet skal basere seg på en engangskartlegging, vil opplysningene som blir innhentet lett kunne bli et oppslagsverk og dermed erstatte den løpende vurderingen av den innsattes behov. Vi mener det er viktig at kartleggingen skjer gjennom tett dialog, da dette er nødvendig for å klare å fange opp den enkeltes problemer på en tilfredsstillende måte.

Det heter i formålsparagrafen til den foreslåtte *”forskrift om forsøksprosjekt i Halden fengsel og Østfold friomsorgskontor”* at alle domfelte kan gis tilbud om behovskartlegging mens de gjennomfører straff. Videre følger det at det skal gis prioritet til domfelte som gjennomfører lengre straffer. Juss-Buss mener at fokuset skal ligge på den enkeltes behov, uavhengig av om man har lang eller kort straff. Behovet for tiltak for å lette tilbakeføringen til samfunnet er generelt stort, også for innsatte som soner kortere dommer.

Juss-Buss legger videre merke til at utenlandske innsatte på nok et område blir nedprioritert. Vi er kritiske til den økende differensieringen mellom norske og utenlandske innsatte. Juss-Buss mener at en prioritering må skje på bakgrunn av behovet den enkelte innsatte har, og ikke på bakgrunn av hvorvidt man skal oppholde seg i Norge etter endt soning. Når Norge idømmer fengselsstraff også for utenlandske statsborgere, må mulighetene for rehabilitering og tilbakeføring være den samme, uavhengig av hvilket samfunn den domfelte skal tilbake til.

Juss-Buss erfarer gjennom kontakt med innsatte at mange i dag opplever det som vanskelig å forholde seg til fengselsbetjentene med de ulike rollene de kan inneha. Vi vil bemerke at det vil være uheldig om samme person som innhenter informasjonen i undersøkelsen, også skal utføre kontrollfunksjoner overfor den innsatte på daglig basis. For det første vil det lett oppstå situasjoner der den ansatte kan bli farget av informasjonen han sitter på. Videre vil den innsatte på grunn av dobbeltrollen kunne holde tilbake informasjon i undersøkelsen, da det kan føles ubehagelig å utlevere sensitiv informasjon til en person man daglig forholder seg til i fengselet.

I tillegg presiseres det i forskriften at det ikke skal ha noen negative konsekvenser for en innsatt som ikke ønsker å delta i kartleggingen. Juss-Buss frykter at dette likevel vil kunne slå negativt ut for de som velger å avstå, da dette fra fengselets side kan oppfattes som at den innsatte ikke er interessert i få hjelp i samme grad som de som velger å takke ja til tilbudet.

Personvern og rettsikkerhet

Juss-Buss er bekymret for at den innsattes personvern og rettsikkerhet ikke i tilstrekkelig grad vil bli ivaretatt i pilotprosjektet. Dette særlig med hensyn til mengden av informasjon som vil bli innhentet gjennom behovskartleggingen. Ved å ha et standardisert spørreskjema vil det kunne komme frem mye sensitiv informasjon, som ikke vil være relevant for den enkelte innsattes behov med hensyn til rehabilitering og tilbakeføring. Juss-Buss mener det kan være uheldig at en person som i

utgangspunktet trenger hjelp til praktiske forhold som utdanning, arbeid og bolig, må utlevere personlige og sensitive opplysninger for å få hjelp. Faren er da at den innsatte vil kunne oppleve det som krenkende og ubehagelig å måtte oppgi slik informasjon, uten at det er behov for det.

Juss-Buss mener det må stilles strenge krav til hvem som skal ha tilgang til opplysninger som innhentes av kriminalomsorgen. Av forskriftens § 5 fremgår det at det kun er tilsatte i kriminalomsorgen med tjenestelige behov som skal ha tilgang til opplysningene. Juss-Buss mener denne avgrensningen er for vid. I realiteten vil dette kunne føre til at svært mange tilsatte i fengselsvesenet har tilgang til sensitive opplysninger om hver enkelt innsatt. Det må være en forutsetning for innhenting av slike opplysninger at det utvikles gode rutiner og et sikkert system for å kunne forvalte denne mengden med sensitiv informasjon. Dette er helt vesentlig for å ivareta den innsattes personvern på en tilfredsstillende måte.

I forskriftens § 2 annet ledd heter det at den innsatte skal samtykke til utlevering av nødvendige opplysninger til forvaltningssamarbeidspartnere. Juss-Buss vil også her presisere at det er svært viktig med gode rutiner for hvilken informasjon som blir sendt ut til forvaltningen og samarbeidspartnerne for at den innsattes personvern og rettsikkerhet skal bli tilstrekkelig ivaretatt. Et ledd i dette kan være at det innhentes samtykke fra den innsatte hver gang informasjon skal utleveres til forvaltningsorganer.

Av hensyn til den innsattes kontradiksjonsmulighet, er det viktig at den innsatte får anledning til å godkjenne informasjonen som blir gitt ut. Dette for å hindre at sensitive opplysninger blir spredt til forvaltningsorganer som ikke har behov for disse, og for at den informasjonen som sendes ut faktisk er riktig. Det kan være forhold hos den innsatte som har endret seg siden behovskartleggingen ble gjennomført, og det er da viktig at den innsatte får anledning til å rette opp dette så de får den hjelpen de faktisk trenger.

Eventuelle spørsmål kan rettes til Ida Kjensli, som kan nås på telefonnummer 22 84 29 15 alle hverdager mellom kl 10:00 og 15:00, unntatt torsdager.

Med vennlig hilsen
fengselsgruppa på Juss-Buss,

Marit Lomundal Sæther

Ylva Marrable

Andreas Mathiesen

Ida Kjensli

Kirsten Vikesland Mæhle

